

تحلیل رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در شهر حمیدیه

تاریخ دریافت:	۹۱/۹/۲۲	غلامرضا تاجبخش ^۱
تاریخ پذیرش:	۹۱/۱۱/۸	کرم اله جوانمرد ^۲
		علیرضا طرفی ^۳

چکیده

امنیت در بعد عینی آن فقدان تهدید علیه ارزش های حاکم در یک جامعه و در بعد ذهنی آن، همان احساس امنیت است، احساس امنیت در امان بودن یا در امان حس کردن جان و مال و ارزش های خود از تهدید، صدمه، آسیب و نبود دغدغه تأمین نیازهای معقول حال و آینده می باشد. در این مطالعه وجود بعد ذهنی امنیت اجتماعی در ارتباط با وضعیت سرمایه اجتماعی مد نظر است. سرمایه اجتماعی با بهره مندی از مؤلفه هایی نظیر اعتماد، انسجام، آگاهی، روابط و مشارکت اجتماعی در توسعه نظم و امنیت عمومی مورد توجه است.

در این رابطه تحقیقی با هدف کلی بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و (مؤلفه های آن) بر احساس امنیت اجتماعی در شهر حمیدیه انجام گرفته که احساس امنیت اجتماعی افراد در این پژوهش در ۳ بُعد احساس امنیت جانی، مالی و سیاسی مورد توجه می باشد.

این تحقیق به روش پیمایشی و با استفاده از تکنیک پرسشنامه انجام گرفت. جمعیت آماری تحقیق ساکنان ۱۶ سال و بالاتر شهر حمیدیه و روش نمونه گیری به صورت تصادفی خوشه ای است برای تعیین حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۷۵ نفر تعیین شد. و تجزیه داده ها با استفاده از SPSS است.

مهمترین یافته های تحقیق نشان داد که هر چه میزان سرمایه اجتماعی در جامعه بیشتر باشد به همان میزان احساس امنیت اجتماعی بیشتر خواهد بود. در تحقیق نهایی شاخص اعتماد اجتماعی مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی بیشترین همبستگی را با احساس امنیت اجتماعی نشان داده است و دو متغیر انسجام و روابط

۱- نویسنده مسئول، عضو هیات علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه آیت الله العظمی بروجردی
Email: tajbakhsh_gr@yahoo.com

۲- استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه آیت الله العظمی بروجردی

۳- کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشگاه آزادشهر

اجتماعی فقط با دو بُعد امنیت جانی و مالی احساس امنیت اجتماعی رابطه معنادار داشتند. از میان عوامل فردی، جنس در میزان احساس امنیت اجتماعی اثرگذار بوده است.

واژه های کلیدی: سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت عمومی، انتظارات ارزشی، امنیت

اجتماعی

مقدمه

امنیت نیازی اساسی و همگانی است، اهمیت و ضرورت امنیت در پیوند ناگسستنی آن با زندگی است. در زمینه امنیت و ضرورت آن برای زندگی، همین بس که دانشمندان آن را به مثابه یکی از نیازهای اساسی انسان در نظر می گیرند. به موازات گسترش اجتماعات و پیچیده تر شدن روابط و تعاملات اجتماعی، موجود بشری وارد روابط گوناگونی شد که عرصه های زندگی را تحت عناوین اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... از هم متمایز کردند و امنیت او را تحت شعاع قرار دادند. بشر که برای تأمین امنیت و فرار از ناامنی، جامعه را تشکیل داده بود، به زودی دریافت که این بار امنیت او نه تنها از سوی طبیعت و عوامل طبیعی، بلکه از سوی انسانها و عوامل گوناگون اجتماعی، اقتصادی، سیاسی نیز تهدید می شود؛ بدین ترتیب، دغدغه همیشگی او برای تأمین امنیت در مقوله ای جدید، با عنوان احساس امنیت اجتماعی ظهور می کند (حسینی، ۱۳۸۸: ۱۰). عوامل گوناگونی بی تردید در ایجاد امنیت و احساس امنیت دخالت دارند که نبود آنها برقراری احساس امنیت را کند یا مانع از تحقق آن می شود. یکی از این عوامل، سرمایه اجتماعی و مؤلفه های تشکیل دهنده آن می باشد و شرط ایجاد یک جامعه سالم، اعتماد اجتماعی متقابل بین اعضاء، مردم و مسئولان است (بهزاد، ۱۳۸۱: ۱۱۰). در سراسر مبادلات و روابط اجتماعی اعتماد همچون روان کننده ای، چرخه های کنش اجتماعی را راحت تر به حرکت درمی آورد. بنابراین موضوع اعتماد تا بدان جا اهمیت دارد که بگوییم مهم ترین مسأله نظم اجتماعی، چیزی جز اعتماد و همبستگی اجتماعی نیست؛ زیرا بدون انسجام و اعتماد نمی توان به دوام و پایداری نظم و امنیت جامعه خوشبین بود (لرنی، ۱۳۸۴: ۶۹).

براساس دیدگاه نظریه پردازان اجتماعی سرمایه اجتماعی در دو بعد کیفی و کمی طی فرایندهای اجتماعی شدن توانسته است در بعد کمی به بحث درگیری های مدنی و در بعد

کیفی به اعتماد اجتماعی بپردازد، از این نظر سرمایه اجتماعی کمیته است که به لحاظ آن امکان ترمیم و بهگشت اجتماعی در عرصه اجتماعی بوجود آمده و بحث مشارکت را در زمینه های مختلف تقویت می نماید و از نظر بعد کیفی نیز اعتماد و ابعاد آن، انسجام و همبستگی و ایجاد حس همدلی و یگانگی مثبت بین عناصر شبکه های اجتماعی را امکان پذیر می سازد (روزنفلید و همکاران، ۲۰۰۱: ۲۸۵).

بیان مسئله و ضرورت انجام تحقیق

یکی از مفاهیم با اهمیت، پیچیده و جدید در دنیای امروز و در بسیاری از مباحث سیاسی، اجتماعی و اقتصادی موضوع و مفهوم امنیت است (اخوان کاظمی، ۱۳۸۶: ۱۲). امنیت از نیازها و ضرورت های پایه ای فرد و جامعه تلقی می شود که فقدان یا اختلال در آن پیامدها و بازتاب های نگران کننده و خطرناکی به دنبال دارد (ترابی و گودرزی، ۱۳۸۳: ۲۳). به طوری که انسان مدنی برای زندگی در جمع و دستیابی به مراتب بالای رشد نیازمند امنیت و آرامش خاطری است که با رشد و نمو جرایم و انحرافات اجتماعی، زمینه های ناامنی و شکل گیری کجروی در سطح جامعه، بیشترین دلهره را ایجاد می کند (جاوید، ۱۳۸۵: ۱۱۹). فقدان یا اختلال در امنیت، پیامد و بازتاب های نگران کننده و خطرناکی برای افراد و دولت ها به دنبال دارد. در همین رابطه، دولت ها و نظام سیاسی، سالانه بودجه های هنگفتی را هزینه می کنند (ترابی و گودرزی، ۱۳۸۴: ۲۶۵).

در رابطه با احساس امنیت تحقیقات انجام گرفته توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۷۹ نشان از وجود احساس امنیت در بین زنان بیش تر از مردان، در بین متأهلین بیش تر از مجردین، در بین افراد شاغل بیش تر از بیکاران و در بین افراد با سطح تحصیلات پایین بیش تر از افراد تحصیل کرده بود (رجبی، ۱۳۸۴: ۹۷).

با این وجود افراد مختلف با توجه به تنوع محیط پیرامونی، بینش متفاوتی از مقوله امنیت داشته و احساس امنیت را با توجه به نظام اقتصادی، نظام سلامت و تجربه های فردی ناامنی، متغیر دانسته و دلهره ناشی از احساس ناامنی را بیش تر از لایه های عینی و واقعی ناامنی و وقوع جرم در اذهان دارند (Lindstrom & others, ۲۰۰۸: ۱).

پژوهشی در زمینه امنیت اجتماعی و سرمایه در سطح شهر تهران صورت گرفته که نشان می دهد دو سوم مردم شهر تهران در حد متوسط احساس امنیت دارند افرادی که سرمایه

اجتماعی بیش تری دارند، بیش تر احساس امنیت اجتماعی می کنند، اما افرادی که سرمایه فرهنگی و اقتصادی بیش تری دارند، احساس امنیت کمتری می کنند. به عبارت دیگر در بین اقدشار نخبه جامعه و هم چنین صاحبان سرمایه اقتصادی، احساس امنیت کم تر است. هم چنین نتایج حاصل از آزمون های آماری در این تحقیق نیز نشان دهنده آن است که سرمایه اجتماعی با احساس امنیت فکری، جمعی و مالی همبستگی معناداری دارد (ریبیعی، ۱۳۸۳، به نقل از بی زبان).

هم چنین بررسی دیگری در زمینه وجود رابطه بین سرمایه اجتماعی و میزان جرایم در ایران نشان می دهد که هر چه علاقه افراد به جامعه، اعتماد اجتماعی، داشتن روابط متقابل با دیگران و حسن کمک و همیاری نسبت به دیگران در فرد زیاد باشد به همان میزان از ارتکاب جرایم توسط افراد در جامعه کاسته می شود (چلیبی و مبارکی، ۱۳۸۴: ۳۷).

از این رو، امنیت اجتماعی برای آحاد جامعه از بسیاری از موضوعات دیگری که ممکن است مهم تلقی شود، ضروری تر است. بنابراین یکی از اصلی ترین مؤلفه هایی که امنیت را ارتقا می بخشد و جامعه را سالم، آرام و مطلوب می سازد سرمایه اجتماعی است (راموز، ۱۳۸۳: ۸۸). سرمایه اجتماعی را در حکم ملات و سیمانی دانسته اند که اجزاء و بخش های مختلف جامعه را به یکدیگر پیوند می دهد و یا آن را، به مثابه روغنی دانسته اند که موجب روانی گردش امور اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی یک جامعه می شود که فقدان آن حیات اجتماعی را سخت، شکننده، کم دوام و پرهزینه خواهد کرد (غفاری، ۱۳۹۰: ۳۷۱). به عبارت دیگر سرمایه اجتماعی که زمینه ساز تعاون و همکاری، اعتماد و مشارکت فعال در زندگی اجتماعی است و در بستری از روابط متقابل اجتماعی شکل می گیرد، می تواند نوعی احساس آرامش و امنیت و هم چنین شبکه اجتماعی حمایتی به ارمغان بیاورد (بی زبان، ۱۳۹۱: ۵۷).

نکته ای که باید به آن توجه شود نقش و اهمیت وجود احساس امنیت در بین افراد جامعه در بعد ذهنی در کنار وجود امنیت و بعد عینی است و به همین دلیل برخی کارشناسان احساس امنیت را مقدم بر وجود عینی امنیت معرفی می کنند (کرامتی، ۱۳۸۵: ۱۵۱).

در میان بسیاری از عوامل مؤثر بر کاهش احساس امنیت اجتماعی، باید بر تأثیر برخی ویژگی های فرهنگی (وجود برخی خرده فرهنگ ها و ارزش های قومی، قبیله ای و طایفه ای در این شهرستان) در شکل گیری مسأله احساس ناامنی اجتماعی در این شهرستان و هم چنین

مهاجرت قبایل مرز نشین بعد از جنگ تحمیلی و سکونت در این شهر همراه با افزایش جرم و خشونت اشاره کرد. غالب بودن فرهنگ قبیله‌ای و طایفه گرایی در این مناطق معمولاً خود را به اشکال مختلف نظیر اختلافات و نزاع‌های دسته جمعی بین اقوام و طایفه‌ها متجلی می‌سازد. قوم محوری در این مناطق گاهی موجب شکل‌گیری تضادهای قومی و خانوادگی و افزایش اختلافات و تنفر درونی افراد و خانواده نسبت به همدیگر شده است (عنبری و بهرامی، ۱۳۸۸، نقل از بی‌زبان: ۵۷).

بر همین اساس، شناسایی عوامل و عناصر تأمین امنیت اجتماعی و احساس ایمنی، از پیش شرط‌های اساسی در جهت برنامه‌ریزی و ضرورت ارتقا سطح امنیت به شمار می‌رود که می‌تواند از طریق توسعه سرمایه اجتماعی صورت گیرد. پس با توجه به نیاز هر جامعه در جهت وجود زمینه‌های شکل‌گیری احساس امنیت و تأثیر آن، در این مطالعه به بررسی سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن نظیر اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و انسجام اجتماعی به عنوان عوامل اساسی تبیین احساس امنیت پرداخته می‌شود.

پیشینه تجربی تحقیق

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (ناجا) در سال ۱۳۸۳ به منظور بررسی میزان احساس امنیت در بین حاشیه نشینان تهران بزرگ به تفکیک مناطق و بررسی عملکرد نیروی انتظامی از دیدگاه آنان اقدام به نظر سنجی کرد که جامعه آماری تحقیق کلیه شهروندان بالای ۱۵ سال حاشیه تهران بوده‌اند. نتایج نظرسنجی نشان داد که سن، جنس، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات و درآمد افراد بر احساس امنیت آنان تأثیر گذار است (ناجا، ۱۳۸۳).

در پژوهشی که در زمینه رابطه امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی (مطالعه مورد شهر اردبیل) انجام گرفته است، تأثیر مؤلفه‌های مختلف سرمایه اجتماعی نظیر اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی و روابط اجتماعی بر اساس امنیت اجتماعی مورد واکاوی قرار گرفته است و نتایج حاصل از تحقیق بدین شرح است که هر چه میزان سرمایه اجتماعی در جامعه بیش تر باشد به همان اندازه احساس امنیت اجتماعی نیز بیش تر خواهد بود. تمامی مؤلفه‌های ذکر شده رابطه معناداری با احساس امنیت اجتماعی دارند و در تحلیل نهایی شاخص اعتماد اجتماعی بیش‌ترین همبستگی را با احساس امنیت اجتماعی نشان داده است (نادری و جاهد، ۱۳۸۹).

پژوهشی تحت عنوان «تأثیر پایگاه اجتماعی- اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی، توسط حسینی و همکاران (۱۳۸۸) انجام شده است. این تحقیق با هدف بررسی جامعه شناختی احساس امنیت اجتماعی انجام گرفته است. این تحقیق به روش پیمایشی و با استفاده از تکنیک پرسشنامه انجام شده است. جامعه آماری تحقیق افراد ۱۶ سال و بالاتر ساکنان شهرستان اهواز و حجم نمونه ۶۰۰ نفر می باشد یافته‌های این تحقیق نشان داده است که از مجموع عوامل مطرح شده در تحقیق، پایگاه اقتصادی- اجتماعی و هویت ملی تأثیر افزایش دهنده و دو متغیر احساس محرومیت نسبی و احساس بی قدرتی، به صورت مستقیم بر هویت قومی و به صورت معکوس بر هویت ملی افراد تأثیر گذار است. هم چنین متغیرهای هویت قومی و جنسیت، به ترتیب بر احساس امنیت جانی و احساس امنیت مالی افراد اثر گذارند (حسینی، ۱۳۸۸).

مصطفی کامل السعید در مطالعه‌ای با عنوان «مشروعیت و امنیت در کشورهای عربی به سنجش و مقایسه امنیت عمومی شامل امنیت رژیم و جامعه در کشورهای مصر، الجزایر، عراق، لیبی و عربستان سعودی در فاصله سال‌های ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۶ اقدام کرد. روش مطالعه اسنادی بوده و داده‌های آن بر اساس آمار و اطلاعات منتشر شده‌ی سازمان‌های حقوق بشر و سایر منابع رسمی جمع‌آوری شد. یافته‌ها نشان داد که از میان کشورهای بررسی شده، عربستان سعودی بیشترین میزان امنیت و مشروعیت را دارا است. دو کشور مصر و لیبی با وجود تفاوت در ساختار سیاسی‌شان، رتبه دوم را دارند. الجزایر به دلیل جنگ‌های داخلی و عراق به دلیل جنگ دوم خلیج (فارس) چهارمین و پنجمین مقام را به خود اختصاص داده‌اند (کامل السعید، ۱۳۸۱).

پیشینه نظری تحقیق

سرمايه اجتماعي

محتوای نظریه سرمايه اجتماعي را می‌توان بر مبنای ابعاد^۱، سطوح^۲، انواع^۳، تعیین کننده‌ها^۴، فواید^۵ و مضرات^۶ مورد بررسی قرار داد. بنابراین سازه سرمايه اجتماعي بنا بر ماهیتش

- 1- Dimensions
- 2- Levels
- 3- Types
- 4- Determents
- 5- Benefits
- 6- Downsides

دیدگاه‌های متنوع و حتی متعارضی را در خصوص سرمایه اجتماعی به دنبال دارد. در اینجا بحث‌های نظری مطرح شده را در قالب دو سنت نظری:

۱- هنجاری دیدن سرمایه اجتماعی

۲- توجه به سرمایه اجتماعی به عنوان منبع مورد بررسی قرار داده‌ایم (غفاری، ۱۳۹۰: ۶۳).
در میان نظریه پردازان جدید اندیشه جیمز کلمن و پیر بوردیو در خصوص سرمایه اجتماعی بصورت نگاه منبع بودن است. بوردیو در تفکیک انواع سرمایه از چهار نوع سرمایه سخن می‌گوید: سرمایه اقتصادی که معنا و مفهوم آن از پهنه اقتصادی سرچشمه می‌گیرد. سرمایه فرهنگی که انواع گوناگون دانش بشری را دربردارد. سرمایه اجتماعی که دربرگیرنده روابط اجتماعی ارزشمند میان آدمیان است و سرمایه نمادین که از شأن و حیثیت مشخص سرچشمه می‌گیرد (ریتزر، ۱۳۸۱: ۷۲۵).

بوردیو که سرمایه اجتماعی را یکی از اشکال سرمایه می‌داند به این نکته توجه دارد که ایجاد و اثر بخشی سرمایه اجتماعی بستگی به عضویت در یک گروه اجتماعی دارد که اعضای آن مرزهای گروه را از طریق مبادله اشیاء و نمادها بنیان نهاده‌اند. فرد با عضویت در گروه، در مالکیت شبکه با دوامی از روابط نهادی شده بین افراد شریک می‌شود که موقعیت افراد منوط به داشته‌های فرد از سرمایه موجود اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است. به زعم بوردیو، سرمایه اجتماعی به عنوان مجموع منابع بالقوه و بالفعلی است که اعضای گروه را به هم پیوند داده و هر یک از اعضاء را برای مراجعه به سرمایه جمعی مشترک آماده می‌کند (Bourdieu, ۱۹۸۶: ۲۴۹). سرمایه اجتماعی، سازوکاری است که از طریق روابط و پیوستگی‌های اجتماعی امکان دسترسی به منابع را موجب می‌شود در نتیجه حجم سرمایه اجتماعی مورد تملک یک فرد به اندازه شبکه پیوندهایی بستگی دارد که او می‌تواند به شیوه‌ای مؤثر بسیج کند و نیز وابسته به حجم سرمایه اقتصادی، فرهنگی و نمادین در اختیار کسانی است که وی با آنان مرتبط است (بوردیو، ۱۳۸۴: ۱۴۸).

در نظر کلمن، سرمایه اجتماعی نشان دهنده یک منبع است؛ زیرا متضمن انتظار بده بستان متقابل است که فرد معینی را وارد در شبکه‌های گسترده‌تری می‌کند که روابط حاکم بر این شبکه مبتنی بر اعتماد و ارزش‌های مشترک می‌باشد. تعریف کلمن از سرمایه اجتماعی، پلی بین فرد و جمع ایجاد کرد. بدیهی است که او سرمایه اجتماعی را به عنوان دارایی فرد در نظر می‌گیرد، اما آن را ساخته منابع ساختاری اجتماعی می‌داند (Coleman, ۱۹۹۴: ۳۰۲). به

تعریف کلمن عوامل زیر سبب ایجاد و گسترش سرمایه اجتماعی می‌شوند:

۱- تعهدات و انتظارات

۲- ظرفیت بالقوه

۳- هنجاره

۴- ایدئولوژی

کلمن در تعیین این نکته که چگونه این منابع را می‌توان در عمل به کاربرد، معتقد بود که دو عنصر تعهد و اعتماد، نقش مهمی را در این زمینه بازی می‌کنند. وی معتقد است سرمایه اجتماعی به واسطه محاسبه عقلانی کنشگران شکل نمی‌گیرد بلکه به عنوان محصول فعالیت‌های درگیر در سایر مقاصد، ایجاد می‌گردد (Coleman, ۱۹۹۴: ۳۱۲).

بنابراین کنشگران با عضویت در گروه و تعامل با سایر کنشگران با رعایت اصول و قواعد مورد پذیرش در آن گروه و جلب اعتماد دیگران، به اطلاعات مورد نیاز دست می‌یابد و در فرآیند کنش از حمایت جمعی برخوردار می‌گردد. بنابراین سرمایه اجتماعی تسهیل‌کننده کنش‌هاست. در دیدگاه کلمن سرمایه اجتماعی نوعی فرصت پدید آمده از حیات جمعی است که می‌تواند درون گروهی یا بین گروهی باشد و کنش‌های کنشگران فردی یا جمعی را تسهیل نماید (عبداللهی، ۱۳۸۶: ۲۰۲).

نگاه دیگر سرمایه اجتماعی را بصورت هنجاری معرفی می‌کند و با سنت‌های دورکیمی^۱ و عقلانی- سود انگارانه^۲ قرابت دارد. اندیشه رابرت پاتنام^۳ و فرانسویس فوکویاما که از نظریه پردازان جدید سرمایه اجتماعی هستند در این سنت قرار می‌گیرد. پاتنام به هنجارها، ارزش‌ها، اعتماد، بده‌بستان تعمیم یافته و شبکه‌های افقی تعهد و مشارکت مدنی، به عنوان جنبه‌هایی از ساختار اجتماعی که در تحقق دموکراسی صاحب نقش هستند توجه کرده است. در نظر پاتنام، سرمایه اجتماعی آن دسته از ویژگی‌های سازمان اجتماعی است که هماهنگی و همکاری را برای منفعت متقابل تسهیل می‌کند. به نظر او، سرمایه اجتماعی به ویژگی‌های سازمان اجتماعی از قبیل، شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد اشاره دارد که هماهنگی و همکاری برای کسب سود متقابل را تسهیل می‌کنند. در جامعه‌ای که از نعمت سرمایه اجتماعی چشم‌گیر برخوردار است، همکاری آسان‌تر است (پاتنام، ۱۳۸۴: ۹۵) به نظر پاتنام

1- Durkheimian

2- Rational - utilitarian

3- R.putnam

ویژگی های حیات اجتماعی شبکه ها، هنجارها و اعتماد است که مشارکت کنندگان را قادر می سازد تا با یکدیگر عمل نمایند و به صورت مؤثرتر و کارا تر اهداف مشترکشان را محقق سازد، در نتیجه سرمایه اجتماعی با پیوندهای اجتماعی و هنجارها و اعتماد ملازم به آن اشاره دارد. از نظر پاتنام سازمان اجتماعی ویژگی هایی دارد که هماهنگی و همکاری را برای منفعت تسهیل می کند این ویژگی ها عبارتند از:

۱- وجود شبکه های رسمی و غیر رسمی از ارتباطات و مبادلات

۲- هنجارهای بده بستان متقابل

۳- اعتماد اجتماعی

پاتنام سرمایه اجتماعی را دارای خاصیت مولد و خود تولید کننده می داند و عقیده دارد که چرخه مولد فضایل منجر به تعادل اجتماعی همراه با سطح بالایی از همکاری، اعتماد، معامله متقابل، مشارکت مدنی و رفاه جمعی می شود و این خصایص معرف جامعه مدنی اند. در مقابل، نبود این ویژگی ها در جوامع غیر مدنی نیز خصلتی خود تقویت کننده دارد. عهدشکنی، بی اعتمادی، فریب و حيله، بهره کشی، انزوا، بی نظمی و رکود یکدیگر را در جو نقصان آور دوره های باطل تشدید می کنند (پاتنام، ۱۳۸۴: ۱۴۷).

در شرایط همبستگی اجتماعی، افراد صاحب هویت می شوند و نظام اجتماعی، نقطه اتکاء مناسبی برای آنها می شود و در حالی که در شرایط گسستگی اجتماعی، جامعه به شکل پراکنده درمی آید. در جامعه پراکنده شده احساس گم گشتگی، اضطراب و اندوه بر انسانها چیره می شود (پاتنام، ۱۳۸۰: ۱۶۴).

به نظر دورکیم اعضای جامعه با پیوندهایی که وراء پیوندهای زودگذر قرار دارند به یکدیگر پیوسته می شوند و تشکیل کلیتی را به نام جامعه می دهند، او علاقمند به درک پیوندهای اجتماعی افراد در قالب رشته هایی که تشکیل جامعه بزرگ تر را می دهند بود. وی مقایسه ای دقیق بین همبستگی مکانیکی جوامع سنتی، جایی که اطاعت از قدرت ناشی از عادت و پیوستگی های اجتماعی و حاصل مشابهت در موقعیت هاست و همبستگی ارگانیکی نظام های اجتماعی کاملاً تفکیک شده و متحرک جوامع مدرن را انجام داد. صرف نظر از تعداد دامنه، پیچیدگی و بی ثباتی که خصوصیات پیوندهای اجتماعی مدرن است. دورکیم بیان می کند که جامعه، تلنباری از اتم های اجتماعی مدرن است. وی بیان می کند که جامعه با وجود این، به تلنباری از اتم های پهلوی هم گذاشته شده، تبدیل نمی شود، بلکه اعضا از

طریق پیوندهای عمیق تر و گسترده تر، با هم یگانه و متحد می شوند. در نگاه دورکیم روابط به عنوان منبعی از نظم و معنا در نظر گرفته شده‌اند که به تحقق جامعه‌ای اخلاقی و برخوردار از نظر اجتماعی پویا، کمک می کنند، تأکید دورکیم بر پیوستگی اجتماعی و نقش آن به عنوان پادزهری برای نابسامانی و خودشکنی، قدمت این مفهوم را نشان می دهد (غفاری، ۱۳۹۰).

به اعتقاد کلاوس اُفه گرایش به آگاهی و توجه، یکی از عناصر اصلی سرمایه اجتماعی است. به اعتقاد اُفه آگاهی و شناخت به ویژه در دنیای مدرن نقش فوق العاده‌ای در زندگی بشر ایفا می کند. امروزه دانایی و اطلاعات به عنوان سرمایه‌ای عظیم در تحولات اجتماعی نقش آفرین بوده و روز به روز به ابعاد گسترده تری را چه در سطح و چه در عمق پیدا می کند تا جایی که یکی از مهم ترین عوامل دستیابی جوامع به سرمایه، کسب آگاهی می باشد. توجه به هر چیزی که در وسیع ترین معنا به امور عمومی اطلاق می شود که مربوط به شکل بالقوه فردی تمایل ضعیف نسبی در دنبال کردن موضوعات مشترک در رسانه‌های الکترونیکی و چاپی بوده و پیش شرط شناختی ضروری و شکل فعال تر مسئولیت مدنی است که باعث علاقه‌مندی و دل‌نگرانی می شود (اُفه به نقل از فیروزآبادی، ۱۳۸۴: ۱۶۳).

احساس امنیت اجتماعی

تا دهه ۱۹۸۰ میلادی دو نحوه برداشت رئالیستی و ایدئالیستی بر همه‌ی تفکرات مربوط به مسئله امنیت ملی حاکم بوده است (ربیعی، ۱۳۸۲: ۱۲۷-۱۲۶). در اثر نقد رویکردهای کلاسیک (رئالیسم و ایدئالیسم) رویکردها و نظریه‌های مدرن در حوزه امنیت پژوهشی ظهور کردند. اندیشه انتقادی، در حوزه مطالعات امنیت از حدود سال ۱۹۸۰ و دوره پایان جنگ سرد مطرح شد (Bilgin, Booth, ۱۹۹۸: ۱۵۲) بدین سان آن‌ها جامعه را مرجع امنیت^۱ می دانند و معتقدند با ظهور احساس «ما» جوامع به عنوان موضوع امنیت مطرح می شوند (Bilgin, ۲۰۰۳: ۲۱۱). به علاوه صاحب نظران مکتب کپنهاک امنیت را در دو بعد عینی و ذهنی مطرح می کنند و اظهار می دارند تهدیدهای امنیتی در دامنه‌ای وجود دارند که به طور ذهنی نیز قابل تجربه‌اند (Buzan, ۱۹۹۸: ۱).

مقوله امنیت اجتماعی برای اولین بار توسط باری بوزان به صورت منسجم مورد توجه قرار گرفت. بوزان نقطه آغازین امنیت را ذهنی و مبتنی بر تصمیم بازیگران معرفی کرد و

بیان داشت که مساله امنیت در اجتماع شناخته می‌شود. امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی‌هایی اشاره دارد که براساس آن، افراد خود را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند، یا به عبارتی، با جنبه‌هایی از زندگی فرد ارتباط پیدا می‌کند که هویت گروهی او را شکل می‌دهند (Buzan, Wearver, ۱۹۹۸: ۴۵). ویور حوزه امنیت را برحسب نوعی دوگانگی امنیت دولت و امنیت اجتماعی در نظر می‌گیرد. امنیت اجتماعی در نظریه‌ی ویور بخشی از امنیت دولتی به شمار می‌رود، اما به عنوان یک بخش مستقل هم (که بوزان از آن غفلت ورزیده) به آن ارجاع داده شده است (Roe, ۱۹۹۶: ۱۱).

احساس امنیت موضوعی است روان‌شناختی، وقتی انسان با شنیدن خبری در زمینه‌های گوناگون و با مشاهده رفتار یا اتفاقی که مستقیم یا غیر مستقیم با تعلقات و منافع مادی و معنوی وی در تضاد بوده و به نوعی خاطر جمعی، اطمینان، ایمنی، آسودگی و آرامش قلبی او را تحت تأثیر قرار داده و ذهن او را درگیر کرده روبرو می‌شود، در چنین شرایطی احساس ناامنی به وی دست خواهد داد. در شرایط ناامنی و درگیر شدن ذهن انسان، هیچ امری برای او جالب توجه و لذت بخش نیست، بنابراین احساس امنیت را می‌توان این گونه تعریف نمود: احساس آزادی نسبی از خطر، این احساس وضع خوشایندی را در مردمان ایجاد می‌کند که فرد در آن دارای آرامش روحی و جسمی می‌شود (رجبی پور، ۱۳۸۲). ایمنی و احساس امنیت، از عواطف و احساسات زیربنایی حیاتی برای حصول بهداشت روانی و اجتماعی است، بنابراین احساس امنیت که معطوف به جنبه ذهنی و روانی انسانهاست، در یک طبقه بندی کلی به معنای فقدان ترس و نگرانی در ابعاد مالی، جانی و فکری - روانی برای خانواده است (پور مؤذن، ۱۳۸۹: ۱۱۱).

نحوه استخراج متغیرها از چهار چوب نظری

در این تحقیق با رجوع به تعابیری که در رویکردهای گوناگون در خلال بحث ارائه شد به نظر می‌رسد که هیچ نظریه‌ای نمی‌تواند به طور کامل، همه عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی را تبیین نماید. به نظر می‌رسد، تلاش برای آمیختن نظریه‌های موجود که توانایی‌های نسبی یکدیگر را تکمیل نمایند و توانایی تبیین را افزایش دهد، راهی را پیش روی محقق قرار می‌دهند تا بتواند به این هدف نایل آید. در تحقیق حاضر سعی شده که از چند منبع به صورت تلفیقی استفاده شود. یکی آراء صاحب نظران سرمایه اجتماعی، پاتنام، دورکیم و اووه و

دیگری آراء و دیدگاه‌های صاحب نظران مکتب کپنهاگ (بوزان، ویور و مولار) درباره امنیت. صاحب نظران علوم اجتماعی، توجه به عوامل سلبی و ایجابی، نظم و وفاق اجتماعی را همواره به عنوان مسئله بنیادی برای این علوم تعریف کرده و سازه سرمایه اجتماعی و دیگر سازه‌ها در نوشته‌های علوم اجتماعی برای خود مقام و جایگاهی پیدا کرده‌اند. تأکید دور کیم بر پیوستگی و انسجام اجتماعی و نقش آن به عنوان پادزهری برای نابسامانی^۱ و خودشکنی^۲ قدمت این مفهوم را نشان می‌دهد.

در شرایط همبستگی اجتماعی، افراد صاحب هویت شده و نظام اجتماعی، نقطه اتکاء مناسبی برای آن‌ها می‌شود و در حالی که در شرایط گسستگی اجتماعی، جامعه به شکل پراکندگی درمی‌آید در جامعه پراکنده شده احساس گم‌گشتگی، اضطراب و اندوه بر انسان چیره می‌شود (پاتنام، ۱۳۸۰: ۱۶۴). به اعتقاد پاتنام سرمایه اجتماعی، در واقع با ایجاد شبکه‌هایی با بهره‌گیری از هنجارها و اعتماد می‌تواند در خدمت هدف‌های سودمند چون رفاه، آسایش فکری، مشارکت مدنی یا رفاه اقتصادی بالا باشد که در این پژوهش همان احساس امنیت است. وجود اعتماد، فضایی را ایجاد می‌کند که افراد بتوانند با آسودگی خاطر و احساس امنیت به فعالیت و کنش‌های مفید اجتماعی بپردازند. علاوه بر این به عقیده پاتنام، از خصیصه‌های مهم سرمایه اجتماعی این است که پیوند ارتباطی میان افراد و خانواده‌ها را تقویت می‌کند و این پیوند موجب ارتقای همکاری و همبستگی میان اعضای جامعه می‌شود و در نتیجه همکاری جمعی، اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی و در نهایت قابلیت مدنی را نیز افزایش می‌دهد. و این امر می‌تواند برای آن‌ها، حداقل در سطح روانی نوعی حمایت و در نتیجه آرامش خاطر و احساس امنیت را به ارمغان آورد.

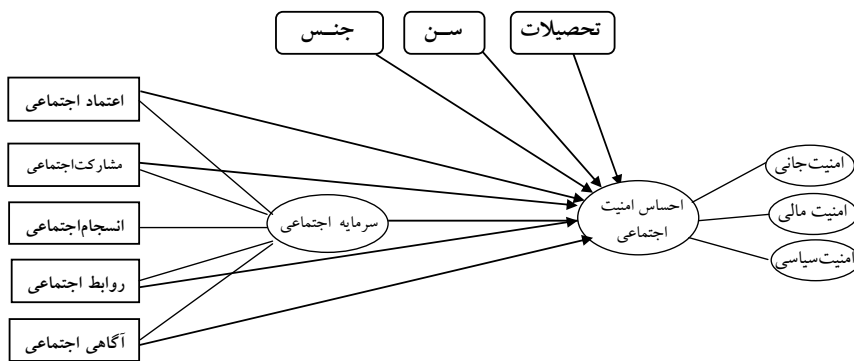
با استناد به نظر کلاوس اُفه درباره اهمیت و ضرورت آگاهی و توجه به عنوان یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی می‌توان گفت هر چه آگاهی‌های افراد نسبت به مسائل اجتماعی و روزمره زندگی بیش‌تر باشد و به منبع اطلاعات غنی‌تری دسترسی داشته باشند، به شناخت بهتری از فرصت‌ها و تهدیدهای محیط زندگی و همچنین به حقوق و حریم‌های شخصی و عمومی خود می‌رسند. علاوه بر این توجه و آگاهی نسبت به هر چیزی، پیش‌شرط ضروری و شکل فعال‌تر مسئولیت مدنی است که باعث علاقه‌مندی و دل‌نگرانی مدنی و اجتماعی و احساس تعهد به دیگران و در نتیجه کاهش احساس امنیت اجتماعی می‌شود.

1- Anomie

2- Self destruction

سرانجام در انتخاب متغیر وابسته تحقیق، احساس امنیت اجتماعی بیش تر از تئوری های تحلیل گران امنیت در مکتب کپنهاگ الهام گرفته شده است و بدون شک مهم ترین صاحب نظرانی که به این متغیر توجه داشته اند، باری بوزان و آل ویور می باشند در خصوص ابعاد متغیر وابسته باید خاطر نشان کرد که متفکران مکتب کپنهاگ با الهام از عقاید جان لاک به تحلیل ابعاد امنیت اجتماعی می پردازند. باری بوزان در سخنی از جان لاک نقل می کند که هدف اصلی انسان ها از این که خود را در اختیار دولت قرار می دهند، حفظ دارایی آن ها است. منظور از دارایی در این جا حیات، امنیت جانی، آزادی، امنیت سیاسی و فکری و مایملک «امنیت مالی» است که در ۳ بعد از متغیر وابسته تحقیق حاضر به روشنی دیده می شود.

مدل نظری تحقیق

مدل روابط بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق (احساس امنیت اجتماعی)

اهداف تحقیق

هدف کلی پژوهش حاضر اینست که آیا رابطه ای بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در شهر حمیدیه وجود دارد؟ از آنجایی که پژوهش وسیله ای برای رسیدن به هدف است در این پژوهش به بررسی مؤلفه های سرمایه اجتماعی و تأثیر آن ها بر احساس امنیت اجتماعی پرداخته می شود که مسئولان می توانند با شناسایی عوامل و عناصر تأمین امنیت در ارتقاء آن از طریق

توسعه سرمایه اجتماعی بپردازند از طرفی چون احساس امنیت اجتماعی، احساس مبتنی بر ویژگی های فردی و اجتماعی به صورت توأمان می باشد و قطعاً موقعیت فرد به لحاظ ویژگی های زمینه ای در میزان احساس امنیت او اثر می گذارد، در این تحقیق ویژگی های زمینه ای و ارتباط آن با احساس امنیت اجتماعی هم بررسی شده است.

فرضیه های تحقیق

- ۱- فرضیه نخست: بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۲- فرضیه دوم: بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۳- فرضیه سوم: بین انسجام اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۴- فرضیه چهارم: بین روابط اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۵- فرضیه پنجم: بین آگاهی اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۶- فرضیه ششم: بین عوامل فردی (سن، جنس و تحصیلات) و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر به روش پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه صورت گرفته است. جمعیت آماری در این تحقیق کلیه افراد بالای ۱۶ سال شهرستان حمیدیه است و براساس آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ حدود ۱۵۷۳۸۱ می باشد. در این پژوهش از فرمول کوکران برای تعیین حجم نمونه استفاده شده است که بر این اساس نمونه مورد مطالعه ۳۷۵ نفر بوده و باروش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شده است. نحوه انتخاب نمونه از طریق نقشه جامع شهر ۳ محله از بین ۶ محله بطور تصادفی انتخاب گردید و در مرحله بعد از هر محله یک یا چند بلوک بصورت تصادفی انتخاب شده، سپس با استفاده از کد شناسایی اشتراک سازمان برق به نسبت تعداد خانوار و با توزیع متناسب حجم نمونه مورد نظر در هر بلوک، خانوارها مشخص شدند.

در ساخت پرسشنامه عمدتاً از شاخص های استفاده شده در تحقیقات پیشین بهره گرفته شده است. اعتبار تحقیق حاضر مبتنی بر اعتبار صوری می باشد. برای اطمینان از پایایی ابزار تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از

متغیرهای مستقل و وابسته (با تفکیک ابعاد) در جدول زیر آمده‌اند.

جدول شماره ۱. مقدار آلفای کرونباخ برای متغیرهای مستقل و وابسته

نام متغیر	الفای کرونباخ
مشارکت اجتماعی	۰/۶۸۷
اعتماد اجتماعی	۰/۸۳
انسجام اجتماعی	۰/۸۲
روابط اجتماعی	۰/۶۸۳
آگاهی اجتماعی	۰/۷۲۴
احساس امنیت جانی	۰/۸۶
احساس امنیت مالی	۰/۸۳
احساس امنیت سیاسی	۰/۸۵۸
احساس امنیت اجتماعی	۰/۸۱

تعریف نظری و عملیاتی مفاهیم و متغیرهای تحقیق

متغیر وابسته تحقیق (احساس امنیت اجتماعی)

احساس امنیت اجتماعی در این مطالعه به ۳ بعد احساس امنیت مالی، احساس امنیت جانی و احساس امنیت سیاسی تقسیم شده است. برای سنجش احساس امنیت اجتماعی با توجه به ابعاد ۳ گانه آن، در مجموع از ۲۵ گویه در قالب طیف لیکرت و در مقیاس فاصله‌ای استفاده شده است.

تعاریف مفهومی و عملیاتی هر یک از ابعاد احساس امنیت اجتماعی به شرح زیر است. **احساس امنیت جانی:** هر گونه تهدیدی که علیه جان انسان‌ها وجود داشته باشد امنیت جانی آن‌ها را از بین می‌برد. بنابراین شرایط احساس امنیت جانی شرایطی است که هیچ گونه تهدیدی علیه جان افراد جامعه وجود نداشته باشد. (صمدی بگه جان)

گویه‌های استفاده شده برای ساخت این شاخص، عبارت است از:

۱- تردد زنان و خانواده به تنهایی خصوصاً در شب

۲- تردد با ماشین‌های مسافرکشی

۳- برقراری ارتباط و دوستی با افراد غریبه

۴- راه رفتن به تنهایی در یک مسیر خلوت

۵- کمک به سرنشینان اتومبیلی که در خیابان خراب شده

۶- رفتن و نشستن در پارک‌های حاشیه‌ای به تنهایی

۷- خوابیدن در منزل در موقع شب به تنهایی

۸- رانندگی در خیابان‌های خلوت

۹- به طور کلی از نظر جانی تا چه حد احساس امنیت می‌کنید؟

احساس امنیت مالی: منظور از احساس امنیت مالی این است که دارایی و اموال افراد تا

چه حد در امنیت است، تا جایی که این دارایی‌ها مورد تهدید قرار نگیرد (همان).

برای ساخت این شاخص از ۷ گویه همچون:

۱- به همراه داشتن پول نقد به مقدار زیاد

۲- انجام معاملات مهم به تنهایی

۳- سپردن سرمایه خود به فرد دیگر

۴- آراستن کودکان به زیورآلات در خارج از منزل

۵- پارک کردن اتومبیل در خیابان به مدت طولانی

۶- خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز

۷- به طور کلی از نظر مالی تا چه حد احساس امنیت می‌کنید؟

احساس امنیت سیاسی: یعنی افراد جامعه تا چه حد احساس می‌کنند که می‌توانند

باورهای خود را آزادانه بیان کنند و فعالیت‌های سیاسی، پیامد منفی برای آن‌ها نداشته باشد.

(همان)

برای عملیاتی کردن این بعد از ۹ گویه مانند:

۱- عضویت در احزاب و گروه‌های سیاسی

۲- شرکت کردن در اعتراضات سیاسی

۳- ابراز عقاید و انتقاد نسبت به وضعیت سیاسی و عملکرد دولت

۴- تشکیل تشکلهای و گروه‌های اجتماعی سیاسی

۵- شرکت در جلسات سخنرانی فعالان سیاسی

۶- پخش و توزیع نشریه منتقد دولت

۷- هواداری از یک گروه سیاسی

۸- استفاده از سایت‌ها و منابع اینترنتی برای کسب اطلاعات اجتماعی - سیاسی

۹- به طور کلی از نظر سیاسی تا چه حد احساس امنیت می‌کنید؟

متغیرهای مستقل

برای سرمایه اجتماعی ۵ شاخص مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، روابط اجتماعی و آگاهی اجتماعی در نظر گرفته شده است که به شرح زیر آمده است:

سرمایه اجتماعی: ثروت یا ارزشی است که از آن می‌توان برای افزایش یا ایجاد منابع در اختیار و یا جدید استفاده کرد. سرمایه اجتماعی بیانگر کم و کیف روابط اجتماعی و نحوه تعاملات کنشگران اجتماعی است. وزن و تنوع روابط و تعاملات اجتماعی در مقیاس‌های خرد، میانی و کلان تعیین‌کننده میزان سرمایه اجتماعی است (غفاری، ۱۳۹۰: ۳۵).

مشارکت اجتماعی: جهت سنجش مشارکت اجتماعی از ۷ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شده و در سطح مقیاس فاصله‌ای سنجیده شده‌اند. این گویه‌ها عبارتند از:

- ۱- شرکت در حل معضلات موجود در شهر
- ۲- توجه به وضعیت زندگی دیگران
- ۳- در زندگی فقط به فکر خود بودن
- ۴- کمک مالی برای ساخت مدرسه، مسجد و ...
- ۵- کمک جنسی و کالایی برای زلزله‌زده‌ها و سیل‌زده‌ها
- ۶- کمک از طریق نیروی کار به شکل مجانی
- ۷- شرکت در کارهای جمعی و گروهی

اعتماد اجتماعی: برای اندازه‌گیری اعتماد اجتماعی از ۱۰ گویه در سطح سنجش فاصله‌ای و با آیت‌های:

- ۱- وجود حس همکاری در بین مردم
- ۲- صادقانه بودن رفتارهای روزانه مردم نسبت به همدیگر
- ۳- داشتن صراحت کلام در بیان واقعیت‌های اجتماعی - سیاسی
- ۴- با دیگران همانند اعضای خانواده خود رفتار کردن
- ۵- یکی بودن ظاهر و باطن مردم شهر
- ۶- شراکت در کارها با دیگران
- ۷- اقتضای شرایط به این که هر کس به فکر خودش باشد.

۸- اعتماد به همشهریان

۹- داشتن صداقت با دوستان

۱۰- بیان مسایل اجتماعی روزانه در جمع دوستان استفاده شده است.

انسجام اجتماعی: جهت سنجش مشارکت اجتماعی از ۸ گویه در قالب طیف برش قطبین و در سطح مقیاس فاصله‌ای استفاده شده است. در این مقیاس از پاسخگو خواسته می‌شود که ارزیابی خود را از مردم شهر حمیدیه بر روی مقیاسی ۶ درجه‌ای نشان دهد و گویه‌ها صفت‌هایی دو قطبی هستند مانند:

- ۱- موقع گرفتاری به درد آدم می‌خورند- فقط موقع خوشی‌ها دور و بر آدم هستند.
- ۲- با همدیگر دوست و رفیق هستند- چشم دیدن همدیگر را ندارند.
- ۳- اکثرشان اهل غیبت نیستند- اهل غیبت هستند.
- ۴- به نصیحت دیگران گوش می‌دهند- خود رأی هستند.
- ۵- در گرفتاری‌ها آدم را دلداری می‌دهند- روی زخم آدم نمک می‌پاشند.
- ۶- احترام کوچکی و بزرگی را دارند- احترام بزرگی و کوچکی را نگه نمی‌دارند.
- ۷- در هر کاری دخالت نمی‌کنند - در هر کاری بی‌خودی دخالت می‌کنند.
- ۸- کاری به کار هم ندارند- دنبال دعوا و مرافعه می‌گردند.

روابط اجتماعی: روابط اجتماعی هم با ۴ گویه و در سطح سنجش فاصله‌ای شامل:

- ۱- نحوه ارتباط برقرار کردن با دیگران در جمع
- ۲- رفت و آمد کردن با همسایه
- ۳- برخورد دوستانه با دیگران در سطح شهر
- ۴- ارتباط با گروه‌ها و انجمن‌های محلی مثل مسجد، بسیج و کلوب‌های محلی که در قالب طیف لیکرت ارزیابی شده است.

آگاهی اجتماعی: برای سنجش آگاهی اجتماعی از ۷ گویه استفاده شده این گویه‌ها عبارتند از:

- ۱- میزان مطالعه روزنامه و مجلات
- ۲- مطالعه کتاب‌های غیر درسی
- ۳- استفاده و رجوع به اینترنت و دسترسی به شبکه‌های اجتماعی مجاز
- ۴- مکالمه با دوستان و آشنایان صرف تبادل اطلاعات و اخبار مختلف

۵- آشنایی به وظایف سازمان‌های مختلف

۶- دنبال کردن اخبار مربوط به مسایل و رخداد‌های حاکم بر زندگی روزمره

۷- دنبال کردن اخبار مربوط به مسایل بین‌المللی

عوامل فردی:

سن: منظور تعداد سال‌هایی است که فرد تا کنون گذرانده است.
جنس: در این تحقیق هر یک از پاسخگویان را یکی از دو جنس زن و مرد تشکیل می‌دهند.
تحصیلات: در این تحقیق افراد را از نظر میزان تحصیلات به طبقات بی‌سواد، ابتدایی، راهنمایی متوسطه و تحصیلات عالی تقسیم کرده‌ایم.

یافته‌ها

نتایج توصیفی تحقیق

مطابق با اطلاعات جدول شماره ۲ از لحاظ جنسیت مردان با ۵۲/۸٪ بیش‌ترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. میانگین سن جمعیت نمونه ۳۱ سال و حداکثر سن ۸۳ سال و حداقل آن ۱۶ سال است.
از نظر تحصیلات بیش‌ترین تعداد پاسخگویان را افراد دارای تحصیلات عالی با ۴۳/۹ درصد و کمترین تعداد را افراد دارای تحصیلات ابتدایی با ۵/۹ درصد به خود اختصاص داده‌اند.

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی مشخصات عمومی نمونه‌هایی آماری

توزیع داده‌ها		مؤلفه‌ها
مرد = ۱۸۹ (۵۲/۸٪)	زن = ۱۶۹ (۴۷/۲٪)	جنسیت
حداقل: ۱۶ حداکثر: ۸۳ میانگین: ۳۱		سن
بی‌سواد: ۲۸ (۷/۸٪) ابتدایی: ۲۱ (۵/۹٪) راهنمایی: ۴۹ (۱۳/۷٪) متوسطه: ۱۰۳ (۲۸/۸٪) تحصیلات عالی: ۱۵۷ (۴۳/۹٪)		تحصیلات

جدول شماره ۳ یافته‌های توصیفی متغیرهای سرمایه اجتماعی و احساس امنیت را نشان می‌دهد که میانگین و انحراف معیار متغیر مشارکت اجتماعی به ترتیب (۳/۴۹)، (۰/۸۲)،

اعتماد اجتماعی (۳/۷۴)، (۰/۷۴)، انسجام اجتماعی (۴/۰۵)، (۰/۸۹)، روابط اجتماعی (۴/۴۴)، (۰/۸۸)، آگاهی اجتماعی (۳/۹۴)، (۰/۸۴)، سرمایه اجتماعی (۳/۸۶)، (۰/۵۹) میانگین احساس امنیت جمعیت نمونه ۲/۸ محاسبه شد که این رقم نشان دهنده اندک بودن احساس امنیت اجتماعی ساکنان است. آن چه در بخش توصیف اهمیت بسزایی دارد تفاوت میانگین احساس امنیت جمعیت نمونه در هر یک از ابعاد متغیر وابسته است به گونه‌ای که افراد نمونه در امنیت سیاسی از کم‌ترین میزان احساس امنیت برخوردارند پس از آن کم‌ترین میزان احساس امنیت مربوط به امنیت مالی و بیش‌ترین احساس امنیت، مربوط به امنیت جانی است.

جدول شماره ۳: آمارهای توصیفی داده‌ها برحسب متغیرهای مورد نظر تحقیق

تعداد	حداکثر نمره	حداقل نمره	واریانس	انحراف معیار	میانگین	شاخص‌ها متغیرها
۳۵۸	۵/۸۶	۱/۵۷	۰/۶۷۶	۰/۸۲۲۱۷	۳/۴۹	مشارکت اجتماعی
۳۵۸	۵/۴۰	۲	۰/۵۵۱	۰/۷۴۲۲۲	۳/۷۴	اعتماد اجتماعی
۳۵۸	۶	۱/۸۸	۰/۸۰۳	۰/۸۹۶۲۱	۴/۰۵	انسجام اجتماعی
۳۵۸	۶	۱/۶۷	۰/۷۸۷	۰/۸۸۷۲۷	۴/۴۴	روابط اجتماعی
۳۵۸	۶	۱/۷۱	۰/۷۱۸	۰/۸۴۷۳۸	۳/۹۴	آگاهی اجتماعی
۳۵۸	۵/۶۰	۲/۳۱	۰/۳۵۰	۰/۵۹۱۴۰	۳/۸۶	سرمایه اجتماعی
۳۵۸	۵/۶۷	۱	۱/۰۷۰	۱/۰۳۴۲	۳/۳۲	امنیت جانی
۳۵۸	۵/۲۹	۱/۱۴	۰/۹۹۹	۰/۹۹۹۷۳	۲/۹۲	امنیت مالی
۳۵۸	۵/۱۱	۱	۰/۸۹۱	۰/۹۴۳۷۵	۲/۱۷	امنیت سیاسی
۳۵۸	۴/۹۶	۱/۴۰	۰/۵۷۷	۰/۷۵۹۶۴	۲/۸۰	احساس امنیت اجتماعی

تذکر: ۱۷ نفر به سؤالات پاسخ نداده‌اند.

نتایج استنباطی تحقیق

فرضیه اول: بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد. جهت بررسی فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر ذکر شده است.

جدول شماره ۴: نتایج ضریب همبستگی پیرسون، مربوط به رابطه بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

تعداد	سطح معناداری	همبستگی پیرسون (r)	شاخص‌ها	
			متغیرها	مستقل
۳۵۸	۰/۰۰۱	۰/۳۷۴	مشارکت اجتماعی	مستقل
			احساس امنیت اجتماعی	وابسته

تذکر: ۱۷ نفر به سؤالات پاسخ نداده‌اند.

جدول شماره ۴ رابطه بین متغیر مشارکت اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی را نشان می‌دهد ملاحظه می‌شود که مشارکت اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی تأثیر مثبت و معنادار دارد ($\text{Sig} = ۰/۰۰۱ > ۰/۰۱$) و I پیرسون مشاهده شده $۰/۳۷۴$ این بدان معناست که در صورت مشارکت اجتماعی بالا احساس امنیت اجتماعی بیشتر است. مشارکت اجتماعی با ابعاد ۳ گانه احساس امنیت اجتماعی هم رابطه معنادار دارد یعنی مشارکت اجتماعی با ابعاد احساس امنیت جانی ($\text{Sig} = ۰/۰۰۰$ و $\text{I} = ۰/۳۱۷$) و احساس امنیت مالی ($\text{I} = ۰/۲۶۱$) و $\text{Sig} = ۰/۰۰۲$ و سیاسی ($\text{Sig} = ۰/۰۱۱$ و $\text{I} = ۰/۱۳۵$) رابطه معنادار دارد.

بنابراین فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود.

فرضیه دوم: بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

جهت بررسی فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر ذکر شده است.

جدول شماره ۵: نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون، مربوط به اعتماد و اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

تعداد	سطح معناداری	همبستگی پیرسون (r)	شاخص‌ها	
			متغیرها	مستقل
۳۵۸	۰/۰۰۱	۰/۴۷۴	اعتماد اجتماعی	مستقل
			احساس امنیت اجتماعی	وابسته

تذکر: ۱۷ نفر به سؤالات پاسخ نداده‌اند.

جدول شماره ۵ مربوط به بررسی رابطه بین متغیر اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی است. نتایج این آزمون با اطمینان قوی ($\text{Sig} = ۰/۰۰۱ > ۰/۰۱$) وجود رابطه مثبت و معنادار بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی را تأیید می‌کند در این صورت با

افزایش اعتماد اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی هم افزایش می‌یابد. به زبان دیگر هر چه افراد اعتماد بیش تری نسبت به هم داشته باشند، احساس امنیت اجتماعی هم بیش تر است. بنابراین فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود.

فرضیه سوم: بین انسجام اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد. جهت بررسی فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر ذکر شده است.

جدول شماره ۶: نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون، مربوط به رابطه بین انسجام اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

تعداد	سطح معناداری	همبستگی پیرسون (r)	شاخص‌ها	
			متغیرها	مستقل وابسته
۳۵۸	۰/۰۰۱	۰/۱۹۷	انسجام اجتماعی	احساس امنیت اجتماعی

تذکر: ۱۷ نفر به سؤالات پاسخ ندادند.

اطلاعات جدول شماره ۶ نشان دهنده‌ی رابطه بین انسجام اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی است. ملاحظه می‌شود که انسجام اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی تأثیر مثبت و معنادار دارد ($Sig=0/001 > 0/01$) یعنی می‌توان گفت بین انسجام اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. انسجام اجتماعی با دو بعد احساس امنیت اجتماعی یعنی احساس امنیت جانی ($r=0/295$ و $Sig=000$) و احساس امنیت مالی ($r=0/243$ و $Sig=000$) رابطه معناداری دارد ولی با احساس امنیت سیاسی رابطه معنادار ندارد ($r=-0/083$ و $Sig=0/117$).

بنابراین فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود.

فرضیه چهارم: بین روابط اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد. جهت بررسی فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر ذکر شده است.

جدول شماره ۷: نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون، مربوط به رابطه بین روابط اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

تعداد	سطح معناداری	همبستگی پیرسون (r)	شاخص‌ها	
			متغیرها	مستقل
۳۵۸	۰/۰۰۱	۰/۲۶۹	روابط اجتماعی	مستقل
			احساس امنیت اجتماعی	وابسته

تذکره: ۱۷ نفر به سؤالات پاسخ نداده‌اند.

یافته‌های جدول ۷ نشان می‌دهد که I پیرسون مشاهده شده (۰/۲۶۹) با سطح معناداری (۰/۰۱ < Sig = ۰/۰۰۱) معنادار می‌باشد. در نتیجه می‌توان گفت بین روابط اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. روابط اجتماعی نیز با دو بُعد احساس امنیت اجتماعی یعنی احساس امنیت جانی (I = ۰/۳۵۲ و Sig = ۰۰۰) و احساس امنیت مالی (I = ۰/۲۱۵ و Sig = ۰۰۰) رابطه معنادار دارد ولی با احساس امنیت سیاسی (I = ۰/۰۳۹ و Sig = ۰/۴۶۵) رابطه معنادار ندارد.

بنابراین فرض H_۱ رد و فرض H_۰ تأیید می‌شود.

فرضیه پنجم: بین آگاهی اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد.

جهت بررسی فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر ذکر شده است.

جدول شماره ۸: نتایج آزمون همبستگی پیرسون، مربوط به رابطه بین آگاهی اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

تعداد	سطح معناداری	همبستگی پیرسون (r)	شاخص‌ها	
			متغیرها	مستقل
۳۵۸	۰/۰۰۱	۰/۲۷۸	آگاهی اجتماعی	مستقل
			احساس امنیت اجتماعی	وابسته

تذکره: ۱۷ نفر به سؤالات پاسخ نداده‌اند.

جدول شماره ۸ همبستگی میان آگاهی اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی را به وضوح نشان می‌دهد (I = ۰/۲۷۸) که با توجه به سطح معناداری (۰/۰۱ > Sig = ۰/۰۰۱) می‌توان گفت که آگاهی اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی تأثیر معنادار دارد یعنی بین آگاهی اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. آگاهی اجتماعی با بُعد دیگر، احساس امنیت اجتماعی یعنی احساس امنیت جانی (I = ۰/۳۴۶ و Sig = ۰۰۰) و

احساس امنیت مالی ($r = 0/195$ و $Sig = 000$) ولی با احساس امنیت سیاسی ($r = 0/061$ و $Sig = 0/246$) رابطه معنادار ندارد.

بنابراین فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود.

فرضیه ششم: بین عوامل فردی (سن، جنس و تحصیلات) و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۹: نتایج تحلیلی روابط بین متغیرهای فردی و احساس امنیت اجتماعی

رد فرضیه	تأیید فرضیه	سطح معناداری	احساس امنیت اجتماعی	
			عوامل فردی	جنسیت
	*	0/00	T مستقل	
	*	0/017	پیرسون	سن
	*	0/023	واریانس یک طرفه	تحصیلات

نتایج بدست آمده از جدول شماره ۹ تحلیل رابطه بین احساس امنیت اجتماعی با هر یک از مؤلفه‌های فردی را نشان می‌دهد. نتایج بدست آمده از آزمون T با دو نمونه مستقل نشان می‌دهند که رابطه بین جنسیت و احساس امنیت اجتماعی معنادار می‌باشد. و با توجه به مقایسه میانگین‌ها می‌توان گفت که احساس امنیت در مردان بیش تر از زنان بوده است. رابطه بین سن و احساس امنیت اجتماعی با توجه به I پیرسون مشاهده شده ($r = 0/126$ و $Sig = 0/05 < 0/017$) معنادار می‌باشد. رابطه بین تحصیلات و احساس امنیت اجتماعی با توجه به آزمون واریانس یک طرفه و $Sig = 0/023 > 0/05$ نیز معنادار می‌باشد.

آزمون همبستگی تفکیکی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق

جهت مشخص کردن سهم و تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق در تبیین و پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته از تجزیه و تحلیل رگرسیونی استفاده شده است.

جدول شماره ۱۰: آماره‌های مربوط به متغیرهای مستقل مدل رگرسیون گام به گام

MR = ۰/۴۷۴	ضریب همبستگی چند گانه	مدل اول متغیر پیش بین (اعتماد)	آماره‌های تحلیل رگرسیون با متغیر ملاک احساس امنیت		
RS = ۰/۲۲۵	ضریب تبیین				
F = ۱۰۳/۲۱۰	آماره رگرسیون				
P = ۰/۰۰۱	سطح معنی داری				
MR = ۰/۵۱۳	ضریب همبستگی چند گانه	مدل نهایی دوم متغیر پیش بین (اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی)			
RS = ۰/۲۶۳	ضریب تبیین				
F = ۶۳/۴۵۳	آماره رگرسیون				
P = ۰/۰۰۱	سطح معنی داری				
MR = ۰/۵۵۴	ضریب همبستگی چند گانه	مدل سوم متغیر پیش بین (اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و جنس)			
RS = ۰/۳۰۷	ضریب تبیین				
F = ۵۲/۱۶۸	آماره رگرسیون				
P = ۰/۰۰۱	سطح معنی داری				
MR = ۰/۵۶۵	ضریب همبستگی چند گانه	مدل نهایی متغیر پیش بین (اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، جنس، آگاهی اجتماعی)			
RS = ۰/۳۱۹	ضریب تبیین				
F = ۴۱/۲۹۲	آماره رگرسیون				
P = ۰/۰۰۱	سطح معنی داری				
متغیرهایی که در مدل باقی مانده اند					
		مدل ها			
متغیر	B	ضریب β	کمیت t	سطح معناداری	
اعتماد اجتماعی	۰/۴۲۲	۰/۴۷۴	۱۰/۱۵۹	۰/۰۰۱	مدل اول
اعتماد اجتماعی	۰/۳۴۳	۰/۳۸۵	۷/۷۰۳	۰/۰۰۱	مدل دوم
مشارکت اجتماعی	۰/۲۲۱	۰/۲۱۶	۴/۳۱۲	۰/۰۰۱	
اعتماد اجتماعی	۰/۲۸۷	۰/۳۲۲	۶/۳۹۲	۰/۰۰۱	مدل سوم
مشارکت اجتماعی	۰/۲۶۰	۰/۲۵۵	۵/۱۶۴	۰/۰۰۱	
جنس	-۰/۳۲۸	-۰/۲۱۶	-۴/۶۹۸	۰/۰۱۲	
اعتماد اجتماعی	۰/۳۲۹	۰/۳۷۰	۶/۹۱۳	۰/۰۰۱	مدل نهایی
مشارکت اجتماعی	۰/۲۶۴	۰/۲۵۸	۵/۲۷۰	۰/۰۰۱	
جنس	-۰/۳۲۵	-۰/۲۱۴	-۴/۶۸۰	۰/۰۰۱	
آگاهی اجتماعی	-۰/۰۹۷	-۰/۱۲۱	-۲/۵۱۳	۰/۰۱۲	

یافته‌های آماری جداول فوق نشان می‌دهد ضریب همبستگی چند گانه مدل نهایی برای

ترکیب متغیرهای مستقل تحقیق با متغیر وابسته برابر با $MR = ۰/۵۶۵$ و $RS = ۰/۳۱۹$ می‌باشد و F رگرسیون ($۴۱/۲۹۲$) در سطح معناداری ($۰/۰۱ < sig = ۰/۰۰۱$) معنادار است. بنابراین می‌توان گفت که $۰/۳۱۹$ درصد از واریانس متغیر وابسته به وسیله متغیرهای پیش‌بین که در مدل نهایی باقی ماندن (اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و جنس) قابل تبیین است.

هم‌چنین با توجه به نتایج β در جدول ۱۰ و سطح معناداری متغیرهای (اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و جنس) می‌توان گفت که ترتیب اهمیت عبارت است از اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، جنس و در آخر آگاهی اجتماعی می‌باشد.

جدول شماره ۱۱: آمارهای مربوط به متغیرهایی که از مدل نهایی خارج شده‌اند

متغیرهایی که در مدل باقی مانده اند				
متغیر	ضریب β	کمیت t	Partial	سطح معناداری
سن	-۰/۰۱۷	-۰/۳۶۴	-۰/۰۱۹	۰/۷۱۶
تحصیلات	-۰/۱۸۰	-۰/۰۰۸	-۰/۰۱۰	۰/۸۵۸
انسجام اجتماعی	۰/۰۶۹	۱/۴۷۱	۰/۰۷۸	۰/۱۴۲
روابط اجتماعی	۰/۰۵۵	۱/۱۲۳	۰/۰۶۰	۰/۲۶۲

هم‌چنین متغیرهای مستقل (انسجام اجتماعی، روابط اجتماعی، تحصیلات و سن) با توجه به نتایج جدول ۱۱ به عنوان متغیر پیش‌بین از مدل خارج شدند.

بحث و نتیجه‌گیری

سنجش سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی مستلزم بررسی ابعاد مفهومی و نظری سرمایه اجتماعی و امنیت به رغم تنوع قابل ملاحظه آن می‌باشد تا پایه و مبنایی برای طرح ابعاد عملیاتی این سازه جهت تقویم و سنجش آن باشد. سنجش و تعیین شاخص‌های مربوط به سرمایه اجتماعی و امنیت به مانند دیگر مفاهیم متأثر از تعریف مفهومی اختیار شده برای سرمایه اجتماعی و امنیت، بینش نظری محقق، سطح تحلیل، واحد مشاهده و حوزه مورد مطالعه می‌باشد. بنابراین با توجه به تعاریف، چند بعدی بودن و سطوح مختلف این مفاهیم در تحقیق حاضر سعی شده که از چند منبع به صورت تلفیقی استفاده شود، یکی آراء صاحب نظران سرمایه اجتماعی مانند پاتنام، اوفه و دورکیم و دیگری آراء و دیدگاه‌های صاحب

نظران مکتب کپنهاگ (بوزان، ویور، مولار). که در خصوص ابعاد متغیر وابسته با توجه به تحلیل متفکران مکتب کپنهاگ به ۳ بعد امنیت جانی، امنیت مالی و سیاسی تقسیم شده است. براساس رهیافت تئوریک پاتنام (۲۰۰۰)، اعتماد پیوند میان افراد را تقویت می کند، در ضمن موجب ارتقای همبستگی جمعی میان اعضای جامعه می شود و با گسترش اعتماد اجتماعی قابلیت مدنی و ذهنی افراد نیز افزایش می یابد. نتیجه این وضعیت فائق آمدن نیروهای همبستگی بر شرایط گسستگی اجتماعی است.

در این پژوهش که با هدف کلی بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی صورت گرفته است از بین کل جمعیت شهر حمیدیه ۳۷۵ نفر از جمعیت ۱۶ سال و بالاتر این شهر به عنوان نمونه مورد مطالعه انتخاب شده اند.

به علاوه در تحقیق حاضر احساس امنیت اجتماعی افراد در سه بعد احساس امنیت جانی احساس امنیت مالی و احساس امنیت سیاسی مورد بررسی قرار گرفت و کمترین میزان مربوط به احساس امنیت مالی و بیشترین میزان احساس امنیت افراد مربوط به امنیت جانی آنهاست.

بررسی روابط بین متغیرها نشان داد که میزان امنیت به لحاظ جنسیت افراد متفاوت است. به طوری که میانگین احساس امنیت در بین زنان کمتر از مردان بوده است. هم چنین افراد در تحصیلات و سنین مختلف از احساس امنیت سیاسی یکسانی برخوردار هستند ولی در دو بعد احساس امنیت جانی و مالی افراد با سن و تحصیلات متفاوت احساس های متفاوتی از امنیت جانی و مالی داشتند.

براساس رهیافت تئوریک بوردیو و کلمن و پاتنام سرمایه اجتماعی با ایجاد و گسترش پیوندهای اجتماعی و شبکه های روابط اجتماعی و مشارکت میان افراد موجب بالا رفتن احساس امنیت اجتماعی می شود. بررسی رابطه بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی نشان داد که هر چه مشارکت اجتماعی در بین مردم بیشتر باشد احساس امنیت نیز ارتقاء خواهد یافت. از این رو همبستگی معناداری میان مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی نظریه بوردیو و کلمن و پاتنام را تأیید کرده است. به اعتقاد آگاهی و توجه، پیش شرط شناختی و ضروری شکل فعال تر مسئولیت مدنی است که باعث علاقه مدنی و دل نگرانی می شود. با توجه به همبستگی معنادار آگاهی اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی افراد با آگاهی اجتماعی بالا از احساس امنیت اجتماعی بیش تری نسبت به افراد با آگاهی

اجتماعی پایین برخوردارند. در نتیجه همبستگی معنی دار بین آگاهی اجتماعی و امنیت اجتماعی افراد، نظریه اُفه تأیید می شود.

متغیر اعتماد اجتماعی از اثر گذارترین متغیرها بر احساس امنیت افراد به شمار می رود.

بنابراین هر چه اعتماد در بین مردم بیش تر باشد احساس امنیت نیز ارتقا خواهد یافت.

هم چنین متغیرهای مستقل انسجام اجتماعی و روابط اجتماعی با توجه به نتایج به دست آمده اگر چه رابطه آن ها به رابطه معناداری می رسند اما در نهایت به عنوان متغیرهای پیش بین از مدل خارج شدند. این دو متغیر با دو بُعد احساس امنیت اجتماعی یعنی احساس امنیت جانی و احساس امنیت مالی دارای همبستگی ولی در بُعد احساس امنیت سیاسی فاقد رابطه بودند.

سرانجام طبق نتایج بدست آمده از تحقیق هر چه سرمایه اجتماعی در بین مردم بیش تر باشد احساس امنیت نیز بیش تر خواهد بود.

پیشنهادات

• این تحقیق نشان داد که سرمایه اجتماعی می تواند در ارتقاء احساس امنیت اجتماعی افراد مؤثر واقع شود تا برنامه ریزان فرهنگی و اجتماعی و سایر نهادهای مربوطه با برنامه ریزی دقیق و سنجیده و با تقویت شاخص های عمده سرمایه اجتماعی مانند اعتماد، آگاهی و مشارکت اجتماعی در ارتقای احساس امنیت گام بردارند.

• هر چه اعتماد اجتماعی در بین افراد جامعه بیش تر باشد احساس امنیت نیز ارتقا خواهد یافت. بنابراین تقویت فرهنگ اعتماد که ریشه در منابع فردی و ساختاری (جامعه ای) دارد. در ارتقا امنیت مؤثر است در این زمینه جهت بسترسازی برای اعتماد و به تبع آن افزایش احساس امنیت معماران فرهنگی و برنامه ریزان اجتماعی با تقویت پایه های اعتماد بنیادین در بین افراد جامعه می توانند اعتماد عام را در بین مردم و هم در بین نهادهای دولتی افزایش داده و از این طریق احساس امنیت را نیز تقویت کنند. از سوی دیگر نظارت بر تعاملات روزمره و کنترل آن ها توسط نیروی انتظامی به منظور کاهش آسیب پذیری روابط اجتماعی، نقش مؤثری در بالا بردن اعتماد اجتماعی دارد بنابراین پیشنهاد می شود نیروی انتظامی با اجرای دقیق وظایف خود به بالا رفتن اعتماد اجتماعی و به تبع آن بالا رفتن احساس امنیت اجتماعی کمک کنند.

• رویکردهای مشارکت محور و افزایش مشارکت اجتماعی در بین شهروندان به عنوان روشی برای ارتقای سرمایه اجتماعی، مورد حمایت گسترده واقع شوند. ایجاد محلاتی با درهم آمیختگی اجتماعی بیش تر و استفاده از شوراهای شهروندی به عنوان ابزاری برای وارد کردن اجتماعات محلی در بحث‌های سیاسی و هم چنین شاخص‌هایی که برای خنثی کردن کاهش فعالیت سیاسی در بین جوانان طراحی شوند، از جمله تشکیل پارلمان کودکان و نوجوانان می‌توانند در تقویت فعالیت‌های جمعی و مشارکتی مؤثر باشند.

• توسعه آموزش همگانی و بهره‌گیری مناسب و بهینه از مراکز و نهادهای آموزشی، مذهبی چون مساجد و تکایای دینی و رسانه‌ها نقش قابل توجهی را در افزایش آگاهی اجتماعی مردم داشته و می‌توانند با افزایش سطح دانش و آگاهی اجتماعی مردم موجبات ارتقا احساس امنیت اجتماعی شهروندان گردند. ضمناً برگزاری نمایشگاه‌ها و همایش‌ها در نقاط مختلف کشور در این زمینه نیز می‌تواند مؤثر واقع شود.

• تقویت سرمایه اجتماعی از طریق ترویج آموزه‌های دینی از قبیل صداقت، اعتماد، امانت‌داری، شور و هم‌فکری، مساعدت دیگران، مشارکت و که از شاخص‌های سرمایه اجتماعی است.

• از آن جایی که احساس امنیت اجتماعی در بین زنان کم‌تر از مردان است برای افزایش احساس امنیت در بین زنان، برنامه‌ریزان دولتی و فرهنگی (صدا و سیما) با تولید برنامه‌های مختلف در جهت افزایش و توسعه احساس امنیت در بین زنان، نیروی انتظامی با تأمین امنیت اماکن عمومی مثل پارک‌ها، از طریق افزایش نیرو در این اماکن و یا تأمین امنیت خیابان‌ها در شب می‌تواند باعث افزایش احساس امنیت در بین زنان شود.

محدودیت‌ها

با نگرش به علاقه محقق به موضوع و احساس ضرورت انجام این تحقیق به دلیل بالا بودن میانگین ناامنی در شهر حمیدیه و تأکید بر تأمین امنیت از طریق توسعه سرمایه اجتماعی نگارنده مصمم گردید این تحقیق را انجام دهد.

محقق با بررسی تحقیقات انجام شده و پیشینه نظری و تجربی مربوط به موضوع با نارسایی‌هایی روبرو گردید که برخی از آن‌ها به شرح زیر می‌باشند:

۱- پیچیدگی، گستردگی، تنوع و تداخل در تعریف، چند وجهی بودن، سطوح مختلف

و تجزیه و تحلیل شاخص‌های سرمایه اجتماعی، به طوری که جامع‌ترین تعریف سرمایه اجتماعی، تعریفی چند بعدی و واحدهای تحلیلی متعددی را شامل می‌شود.

۲- سختی و مشکلات اندازه‌گیری و سنجش سرمایه اجتماعی، هر چند تا کنون روش‌هایی ابتکاری برای اندازه‌گیری و سنجش سرمایه اجتماعی ارائه شده است لیکن مشکل سنجش دقیق آن همچنان پابرجاست.

۳- مشکل دسترسی و جلب نظر و مشارکت افراد نمونه تحقیق برای همکاری در تکمیل پرسشنامه، به خصوص این که بیش‌تر پاسخگویان در بعد احساس امنیت سیاسی از خود سوگیری نشان می‌دادند.

منابع

- اخوان کاظمی، ب. (۱۳۸۶)، امنیت و ابعاد آن در قرآن فصلنامه مطالعات اسلامی، شماره ۷۵، صص ۱۱-۳۹.
- بهزاد، د. (۱۳۸۱)، سرمایه اجتماعی بستری برای ارتقای سلامت روان، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دوم، شماره ۶.
- بی‌زبان، ع. (۱۳۹۱)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی خانواده، فصلنامه مطالعات اجتماعی، شماره ۳.
- پورموزن، ع محمد. (۱۳۸۸)، بررسی رابطه نقش اجتماعی پلیس و احساس امنیت خانواده‌ها، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره سوم، سال دوم.
- تاجیک، م. (۱۳۷۷)، انتظام در پراکنده امنیت ملی ایران اندیشه نو، پیش شماره اول.
- ترابی، ی و گودرزی، آ. (۱۳۸۳)، ارزش‌ها و امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره دوم.
- جعفری، ر. (۱۳۸۶)، سرمایه اجتماعی رهیافتی بدیل برای تبیین امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال سوم، شماره دهم، تهران، معاونت اجتماعی ناجا.
- چلبی، م. و مبارکی، م. (۱۳۸۴)، تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطح خرد و کلان، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ششم، شماره ۲.
- حسینی، ه. (۱۳۸۸)، بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش انتظامی سال دهم، شماره ۲.
- راموز، م. (۱۳۸۳)، تربیت دینی و امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعه امنیت اجتماعی، شماره سوم.
- رجیبی پور، م. (۱۳۸۴)، درآمدی بر عوامل مؤثر بر احساس امنیت، کنکاشی بر جنبه‌های امنیت عمومی، پلیس، مجموعه مقالات ۲، معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی.
- رجیبی پور، م. (۱۳۸۲)، درآمدی بر احساس امنیت در بستر امنیت عینی، فصلنامه دانش انتظامی، سال پنجم، شماره ۲.
- ریتزر، ج. (۱۳۸۱)، نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.
- صمدی بگه جان، ج. (۱۳۸۴)، امنیت اجتماعی در شهر سنندج (پایان نامه کارشناسی ارشد)، تهران: دانشگاه تهران.
- غفاری، غ. (۱۳۹۰)، سرمایه اجتماعی و احساس امنیت انتظامی، تهران، انتشارات جامعه‌شناسان، چاپ اول.
- غفاری، غ. (۱۳۹۰)، سرمایه اجتماعی و امنیت انتظامی، نشر جامعه‌شناسان.

- فیروزآبادی، م احمد. (۱۳۸۴)، سرمایه اجتماعی و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری آن در شهر تهران، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، پایان‌نامه دکتری.
- کامل‌السعید، م. (۱۳۸۱)، مشروعیت و امنیت در کشورهای عربی (۱۹۹۶-۱۹۸۹). ترجمه قدیر نصری، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال پنجم، شماره مسلسل ۱۶.
- کرامتی، م. (۱۳۸۵)، بررسی میزان احساس امنیت در بین شهروندان کشور، پیمایش دوم، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال دوم شماره ۸ و ۷.
- لرنی، م. (۱۳۸۴)، جامعه‌شناسی امنیت، تهران: نشر رامین.
- ناجا (۱۳۸۳)، گزارش نظرسنجی بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین حاشیه‌نشینان تهران بزرگ و تفکیک مناطق، تهران: معاونت اجتماعی ارشاد فاتب.
- نادری، ح و جاهد، م. (۱۳۸۹). طراحی الگوی ساختار روابط سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در شهر اردبیل، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد شوشتر. شماره ۱۳.
- نویدنیا، م. (۱۳۸۲)، درآمدی بر امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره مسلسل ۱۹.
- نویدنیا، م. (۱۳۸۵)، گفتمانی پیرامون امنیت اجتماعی، فصلنامه‌ی مطالعات امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا، شماره چهارم و پنجم.
- Bilgin, P. Boot, K. Jones, R. W. (1998). Security Studies: the next stage? In-verno 98, N 48-2. Series pp. 131-157.
- Bilgin, P. Booth, ken, J and, Richard, W. (2003). Individual and societal Dimensions of security. Billkent university turkey, department of international relation.
- Bourdien, P. (1986). The forms of capital in hand book of theory and re-search sociology of education, green wood press, New York.
- Buzan, B and weaver, O. (1998). "liberalism and security: the contradiction of the liberal leviathan", copenhagen peace research in statue (COPRI) working papers.
- Buzan, B. Wearver, O. Japp de Wild. (1998). Security: A New Framework for Analysis.
- Coleman, J. (1994). Fondation of social theory. Combridye: Harward uni-versity press.
- Kimmerling, B. Moor, D. (1997). Collective identity as agency and struc-

turation of society Internastional Review of Sociology.

- Lindstron, M and others (2003). Social eapital and sense of insecurity in the neigh bourhoods a population- based multilevel analysis in malmo- Sweden – social science & Medicine, Vol 56 No5, PP: 1111-1120.

- Roe, P. (1996). "The societal security dilemma" co penhagen peace research in statute (COPRI) working papers.

- Rosenfeld, R. Messorer, F and. Baumer, E. (2001). Social capital and homi- cide, social forces, vol So, issue. 1, pp: 286- 309.